

KMD

**KOMMUNAL- OG
MODERNISERINGSDEPARTEMENTET**

**Materialet til konsultasjonsmøtet om digitalisering mellom regjeringen og KS
14. august 2020 – vedlegg 1 Orienteringer**

Konsultasjonsmøtet om digitalisering.....	2
Orienteringssaker	2
Arbeids- og sosialdepartementet.....	2
Barne- og familiedepartementet.....	3
Helse- og omsorgsdepartementet.....	3
Kommunal- og moderniseringsdepartementet.....	5
Kunnskapsdepartementet	7
Landbruks og matdepartementet.....	8
Nærings- og fiskeridepartementet.....	8

Konsultasjonsmøtet om digitalisering

Hovedtema for konsultasjonsmøtet om digitalisering vil være digitaliseringstiltak av særlig betydning for kommunal sektor, inkl. tiltak i digitaliseringsstrategien.

Til dette møtet har flere departementer spilt inn orienteringer om tema og tiltak av betydning for kommunal sektor. Disse innspillene er samlet her som vedlegg til øvrig materiell. Det er av tidsmessige årsaker ikke tenkt at innspillene behandles i konsultasjonsmøtet.

Orienteringssaker

Arbeids- og sosialdepartementet

Digisos og DigiHot

Digisos ble startet ut fra et behov fra kommunesektoren og NAV om utvikling av digitale tjenester på sosialtjenesteområdet i NAV. Arbeidet var først organisert som et kommunalt og et statlig prosjekt i 2017, og senere som ett felles prosjekt. Sluttrapport fra prosjektet ble levert til Digitaliseringsdirektoratet i mars 2020 og godkjent av direktoratet i april 2020, jf. kopi til ASD og KMD. Digisos har i stor grad nådd målene for prosjektet. Imidlertid har både initiativ, planlegging, gjennomføring og ikke minst nå utbredelse, drift/forvaltning og videreutvikling synliggjort vesentlige problemstillinger i et slikt prosjekt. Dette er bl.a. oppsummert i sluttrapporten bla. slik:

"Digisos er et av de første prosjektene i Norge som involverer stat, kommune, KS og private fagsystemleverandører med tanke på å utvikle gode digitale tjenester for bruker. Rammefaktorene har vært komplekse og utfordrende, både med hensyn til mange deltakende aktører, aktørenes ulike roller og eierskap, ulike forvaltningsnivåer og ansvarsområder samt organisering av prosjektet. I tillegg har IT-arkitektur og tekniske løsninger med flere aktører vært utfordrende. Hensynet til brukernes personvern og behov har hatt høyeste prioritet både med tanke på utforming av løsningene funksjonelt og teknisk."

DigiHoT er et prosjekt som nå er i startfasen og som i år har fått midler i medfinansieringsordningen. Som beskrevet i søknaden innebærer digitalisering av hjelpemiddelformidlingen i stat og kommune (DigiHot) et samarbeid på tvers for å skape sammenhengende tjenester som løser brukernes behov, uavhengig av ansvarsdeling mellom virksomhetene. Tiltaket er knyttet opp til utviklingsbehov i livshendelsen «Miste og finne arbeid». Det er ønskelig å få bedre samhandling mellom stat, kommune og arbeidsgiver når arbeidstager trenger hjelpemidler for å stå i jobben (unngå å miste arbeid), og tilsvarende når det er behov for hjelpemidler for tilrettelegging i nytt arbeid. Tiltaket legger opp til å bedre organisering, systemstøtte, datadeling, regelverksutvikling og prosesser for å ivareta behovet på en bedre måte. Som et ledd i etableringen er det behov for å utvikle styrings- og finansieringsmodeller for stat-kommune. Løsningen på disse utfordringene vil gi læring for lignende samhandlingsinitiativ i fremtiden.

ASD ser at tiltakene Digisos og nå DigiHot reiser flere problemstillinger som peker ut over disse konkrete initiativene. Dette omfatter for eksempel problemstillingene som er beskrevet i

kursiv ovenfor og som også i noen grad er behandlet i digitaliseringsstrategien. Andre overordnede spørsmål og problemstillinger som finansieringsformer og mekanismer som gir større fart og tyngde til utviklingsarbeidet, organisasjonsformer og mekanismer som bidrar til innovasjon, beslutningsprosesser, gjennomføringsmodeller, forvaltningsmodeller, videreutvikling/kontinuerlig forbedring mm., samt IT-arkitektur, tekniske løsninger, dataforvaltning, dataeierskap, datadeling mv. og som i større grad legger til rette for innovasjon og bedre tjenester på tvers av forvaltningsnivåer og sektorgrenser er også sentrale. Flere av disse problemstillingene samsvarer i hovedsak med KS sine innspill.

Barne- og familiedepartementet

Fritidskortordninger for barn og unge

Til høsten skal 12 kommuner prøve ut fritidskortordninger for barn fra 6 til fylte 18 år som skal bidra til å dekke deltakeravgifter til faste, organiserte fritidsaktiviteter. Bufdir har fått i oppdrag å utrede og utvikle en digital løsning for tildeling av fritidskortet til barna. På oppdrag fra Bufdir har Agenda Kaupang kartlagt mulige nasjonale digitale løsninger for fritidskortet.

Direktoratet har i arbeidet med teknisk løsning innledet samtaler med KS for å se på mulighetene for sammen å utarbeide en teknologisk arkitektur som skal resultere i en digital løsning. I dialogen med KS vurderes blant annet hvilke komponenter som skal inkluderes for å utvikle fritidskortordninger i kommunene. Løsningen som utvikles skal kunne tilbys forsøkskommunene. Innen løsningen er klar skal forsøkskommunene selv finne egnede løsninger for tildeling av fritidskortet til barna.

Tilskuddsutbetalingene til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke

Fra 2021 vil tilskuddsutbetalingene til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke skje fra staten i stedet for fra kommunene. Det blir da trukket fra i overføringene fra staten til kommunene. (Tidligere har utbetalingene vært delt mellom stat og kommune).

Dette ble vedtatt i ny lov om tros- og livssynssamfunn – 17. april 2020. Dette vil være Fylkesmannens oppgave. Fra samme tid (1.01.2021) vil søknadsprosessen bli digitalisert.

Helse- og omsorgsdepartementet

Akson

Arbeidet med felles kommunal journal for kommunene utenfor Midt-Norge og helhetlig samhandling, Akson, er høyt prioritert.

Både forprosjektet og ekstern kvalitetsikrer (KS2) viser at Akson blir samfunnsøkonomisk lønnsomt dersom kommuner som representerer over 55 prosent av befolkningen utenfor helseregion Midt-Norge tar løsningen i bruk. Helse- og omsorgsministeren ba derfor kommunene utenfor Midt-Norge signere en intensjonserklæring for tiltaket Akson innen 1. juli, jf. brev av 24. april. Formålet med intensjonserklæringen er å understøtte den statlige beslutningsprosessen, og gjennom den kommunale oppslutningen om intensjonserklæringen sannsynliggjøre at den kommunale deltagelsen blir stor nok til at tiltaket blir samfunnsøkonomisk lønnsomt. En signering er et uttrykk for kommunens støtte til og intensjon om deltakelse i det videre arbeidet med Akson. Signering tilsier videre at

kommunen er kjent med forutsetningen for det videre arbeidet, herunder prinsipper for kostnadsfordeling, og prinsipper for organisering og ansvar.

Pr 11. august har 185 av 291 kommuner signert intensjonserklæringen for Akson, noe som utgjør 64 prosent av kommunene og 65 prosent av befolkningen utenfor helseregion Midt-Norge. Storbykommunene Stavanger, Bergen, Kristiansand, Tromsø, Bodø og Bærum har signert. Oslo kommune mener det gjenstår å besvare flere spørsmål før de kan signere.

Parallelt pågår det et arbeid med forberedelse til selskapsetablering av "Selskapet Akson journal". Helse- og omsorgsdepartementet nedsatte i april en styringsgruppe for forberedelse til selskapsetablering med representanter fra kommunene Bergen, Bodø, Bærum, Kristiansand, Oslo, Stavanger og Vinje, samt KS og HOD. Direktoratet for e-helse, Trondheim kommune og Kommunal- og moderniseringsdepartementet deltar som observatør. Helse- og omsorgsdepartementet leder styringsgruppen. Fra medio september utpekes en representant fra kommunesektoren som leder for styringsgruppen.

I tråd med styringsgruppens mandat har Helse- og omsorgsdepartementet mottatt et notat av 3. juli som danner utgangspunkt for det videre arbeid. Det gjenstår fremdeles viktige avklaringer og videre utredningsarbeid som staten vil bidra med å utrede i samarbeid med KS og kommunene i 2020. Formålet med arbeidet er å sannsynliggjøre at "Selskapet Akson journal" kan realiseres og etableres innen 1. juli 2021. Kommunene skal samlet ha majoritetsseierskap i selskapet.

Samarbeidsavtale om innføring av nasjonale e-helseløsninger i kommunene

Helse- og omsorgsdepartementet samarbeider med KS om å utarbeide samarbeidsavtale om innføring av nasjonale e-helseløsninger i kommunene. Samarbeidsavtalen skal forankres i konsultasjonsordningen og målet er å legge til rette for innføring av nasjonale e-helseløsninger og framtidige journal- og samhandlingsløsninger i kommunene. Digitalisering og bruk av e-helseløsninger og felleskomponenter er en forutsetning for å skape pasientens helse- og omsorgstjeneste og gjøre tjenesten bærekraftig for fremtiden. Det tas sikte på at avtalen skal signeres høsten 2020.

Avtalen bygger på prinsippene for samordning av digitaliseringsarbeidet fra Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor (2019-2025) (digitaliseringsstrategien) der det legges vekt på at kommunal sektor skal sikres innflytelse i det nasjonale digitaliseringsarbeidet uten at dette røkkes ved de grunnleggende prinsippene for styring og oppgavefordeling i offentlig forvaltning. Det vises også til punkt 3.4 Samordning med kommunesektoren i Digitaliseringsrundskrivnet. Videre tar avtalen utgangspunkt i at KS skal være en pådriver for digital kompetanse, utvikling og utbredelse av sammenhengende tjenester og felles kommunale løsninger og komponenter i tett samarbeid med ressurser hos medlemmene og regionale digitaliseringsnettverk, og støtte opp om prosjekter som er strategisk viktige for kommunene, jf. vedtak i Landstinget 12.02.20.

Digitalisering av helse- og omsorgssektoren er et felles mål for kommunesektoren og staten. Skal vi innfri ambisjonene på området er det nødvendig med gode modeller for samarbeid som sikrer kommunal sektorinnflytelse på den nasjonale e-helseutviklingen. Helse- og omsorgsdepartementet vil bidra til at tydelige utviklings- og innføringsplaner for nasjonale e-helseløsninger gir forutsigbarhet for kommunesektorens aktiviteter og planer. Departementet bidrar med økonomisk støtte til KS' nettverk for innføring i tjenestene og Direktoratet for e-helse og Norsk Helsennett SF bidrar med ressurser for å understøtte innføring i kommunene.

eID til ansatte i kommunal helse- og omsorgstjenesten

HOD og KMD samarbeider med KS, Direktoratet for e-helse, Norsk Helsenett SF og Digitaliseringsdirektoratet for å avklare hvordan e-ID for ansatte skal håndteres i kommunal sektor, jf. regjeringens digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019-2025. Det er etablert en hurtigarbeidende arbeidsgruppe som skal beskrive behov og status for innføring av e-ID i kommunene, beskrive mulighetene som finnes innenfor eksisterende e-ID-løsninger og identifisere tiltak som krever nærmere utredning.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Stortingsmelding om datadrevet økonomi og innovasjon

Regjeringen har satt i gang arbeidet med en melding til Stortinget om datadrevet økonomi og innovasjon som skal legges frem ved årsskiftet 2020/2021. Med den ønsker regjeringen å bidra til en bedre og mer effektiv offentlig sektor, økt verdiskaping i norsk økonomi og flere lønnsomme arbeidsplasser. Den store fremveksten av data representerer en viktig ressurs for Norge fremover. Å sørge for at Norge har de beste rammebetingelsene for å dra nytte av verdien av data, blir derfor viktig. Vi må ruste Norge slik at vi kan høste vår del av disse verdiene, og vi må forvalte dataene riktig.

Meldingen skal adressere mål og virkemiddel for en datadrevet økonomi. Den skal se på datadeling i og mellom offentlig og privat sektor. Viktige problemstillinger i den kommende stortingsmeldingen er blant annet: Hvordan kan Norge bevare tilliten fremover og samtidig utnytte mulighetene en datadrevet økonomi og innovasjon gir? Hvordan legge til rette for at norsk næringsliv kan skape verdier og øke sin konkurranseevne med bedre utnyttelse av data? Hvordan balansere mellom private virksomheters eiendomsrett til egne data og samfunnets behov for tilgang til informasjon og kunnskap?

Rapport fra Agenda Kaupang om dataforvaltning og -deling i kommunene.

Som en del av arbeidet med ny stortingsmelding om datadrevet økonomi og innovasjon har KMD ønsket å få kartlagt hvordan kommunene forvalter og tilbyr sine data, herunder sentrale utfordringer, behov og muligheter – et område som har vært lite undersøkt tidligere.

Kartleggingen er gjennomført av Agenda Kaupang før sommeren 2020. Det er gjennomført en rekke intervjuer og samtaler med informanter fra kommuner som ventelig har kommet lengst i arbeidet med dataforvaltning, samt et utvalg informanter fra statlige virksomheter og næringslivsaktører. Agenda Kaupang vurderer at kartleggingen gir grunnlag for å fastslå at kommunene gjennomgående har kommet ganske kort når det gjelder å tilrettelegge for god dataforvaltning, gjenbruk og viderebruk.

Kartleggingen har likevel avdekket noen forhold eller kjennetegn som definerer de kommunene som har kommet lengst, blant annet at betydningen av god dataforvaltning og deling av data er forankret hos kommunens ledelse, kommunen har satsset på å få tak i riktig kompetanse, og at kommunen legger vekt på «orden i eget hus».

Blant utfordringene nevnes at fagmiljøene i kommunene har svake insentiver og få føringer om at de skal dele data, samtidig som det er beskjeden etterspørsel fra privat sektor.

Manglende kompetanse om dataforvaltning, datakvalitet, tilrettelegging for gjenbruk og viderebruk, og om regelverket (personopplysningsloven mv.) er også klare utfordringer i kommunene. Mange kommuner opplever også at de er langt unna å ha oversikt over egne data («orden i eget hus»), at deres data har lav kvalitet og at mye data kontrolleres av systemleverandørene (leverandørinnlåsing).

Det trekkes frem flere tiltak som kan bidra til en utvikling i riktig retning. Gjennomgående bør det etableres mer felles infrastruktur og løsninger, standarder, felles initiativer og praksis. Innsatsen bør samordnes bedre på tvers av kommunene, sektorene og ikke minst forvaltningsnivåene. En sterkere samordning på området er antagelig en klar forutsetning for mer verdiskapning basert på kommunale data .

Arbeidet med livshendelser og sammenhengende tjenester

Arbeidet med sammenhengende tjenester er i gang. Det er det enkelte departement som har ansvaret for å utvikle de sammenhengende tjenestene under livshendelsene de har ansvaret for. Det er etablert en tverrdepartemental gruppe der de departementer som eier sin livshendelse er representert. De som eier livshendelsene er ASD, HOD, KD, KUD, NFD og KMD. I tillegg til disse departementene er BFD og KS representert i den tverrdepartementale gruppen. Hensikten med denne gruppen er å løse tverrgående utfordringer, sikre koordinering og dele erfaringer i arbeidet med sammenhengende tjenester. Temaer som denne gruppen vil jobbe med vil utvikle seg over tid.

Digitaliseringsdirektoratet skal i samarbeid med KS utvikle metoder og samle kunnskap om brukerorientering, organisering og koordinering i utviklingen og drift av sammenhengende tjenester på tvers av fagsektorer og forvaltningsnivåer. I dette arbeidet skal det også utvikles felles prinsipper for god brukskvalitet i digitale tjenester. Digitaliseringsdirektoratet skal også på eget initiativ og sammen med KS og de andre direktoratene, se på mulighetene for å følge prosessene med forskning og utredninger.

Digital byggesaksbehandling

Flere kommuner er nå i gang med å anskaffe og ta i bruk nye digitale saksbehandlingssystemer. eByggesak eies av KS og utvikles i samarbeid med Direktoratet for byggkvalitet (DiBK), Kartverket, SSB og en rekke kommuner. eByggeSak består av en produktspesifikasjon som kommunene kan benytte når de skal digitalisere byggesaksområdet og anskaffe nytt fagsystem/sakstøtte for kommunal byggesaksbehandling. Spesifikasjonen bidrar til at byggesøknader kommer inn i saksbehandlernes fagsystemer ferdig utfylt med nødvendige data. Dette bidrar til at byggesaksbehandlingen blir enklere og raskere. Leverandørene av sakarkivløsninger som kommunene benytter i dag kan levere eByggesak. Vi anbefaler alle kommuner å anskaffe fag-/saksbehandlingssystemer i henhold til eByggesak.

Ved utgangen av 2019 hadde 184 kommuner, med andre ord nesten halvparten av landets kommuner, anskaffet en løsning som tilfredsstillende eByggesak. Til tross for at mange har anskaffet eByggesak, går innføringen saktere enn forventet. Det skyldes blant annet kommunesammenslåinger, kapasitetsproblemer hos leverandører og en komplisert anskaffelses- og innføringsfase. I tillegg er det ulik utviklingstakt og prioritering hos leverandørene. DiBK vil styrke samarbeidet med KS om å bistå kommunene med omlegging til saksbehandlingsverktøy som støtter eByggesak-standarden i 2020.

Ny digital løsning for kommunalt disponerte boliger

I 2019 igangsatte regjeringen et kommune-stat prosjekt for å utvikle digitale løsninger for å søke, tildele og forvalte kommunale utleieboliger. Husbanken er prosjektleder, og skal sammen med kommunene finne løsninger som skal hjelpe kommunene til å disponere sine

boliger mest mulig effektivt, og gi kommunene og staten bedre data over de kommunale utleieboligene. Den første fasen i prosjektet, konseptfasen, startet høsten 2019. Prosjektet har nå gått over i planleggingsfasen. Husbanken har prosjektlederansvar. Representanter fra Bergen kommune har deltatt i prosjektgruppen. Prosjektets styringsgruppe har bestått av representanter fra Bergen, Bodø, Alta og KS og Husbanken.

Distriktskommuners deltakelse i nasjonale program for innovasjon og digitalisering

Små distriktskommuner deltar i færre nasjonale ordninger for innovasjon og digitalisering enn andre kommune. Telemarksforskning har kartlagt små kommuners deltakelse i nasjonale innovasjonsvirkemidler, vurdert årsaker til den lave deltakelsen, og foreslått tiltak. Årsakene til lav deltakelse er blant annet lav kapasitet og kompetanse til å være med på ordningene og begrenset prosjekterfaring. Små kommuner har små fagmiljø og mangler i tillegg ofte oversikt over ordningene. Større kommuners løsninger er ikke nødvendigvis overførbare til små kommuner og det kan være lettere for store kommuner og hente ut direkte økonomiske effektiviseringsgevinster ved innovasjonsprosjekter. Samarbeid er ofte en forutsetning i de statlige ordningene, men å delta i flere samarbeid utfordrer kapasiteten i små kommuner. Som tiltak foreslår Telemarksforskning blant annet å forenkle, samordne og tilgjengeliggjøre virkemidlene og å styrke kommunenes mottaksapparat for innovative løsninger. Kommunal- og moderniseringsdepartementet følger opp utredningene sammen med Meld. St. 30 (2019-2020) *En innovativ offentlig sektor -Kultur, ledelse og kompetanse*.

Kunnskapsdepartementet

Digitaliseringsstrategien for grunnsopplæringen

Digitaliseringsstrategien for grunnsopplæringen løper fra 2017-2021. I korte trekk har strategien to hovedmål som er knyttet til 1) elevenes kompetanse og 2) skolens bruk av teknologi:

1. "Elevene skal ha digitale ferdigheter som gjør dem i stand til å oppleve livsmestring og lykkes i videre utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse"
2. "IKT skal utnyttes godt i organiseringen og gjennomføringen av opplæringen for å øke elevenes læringsutbytte"

Etter en gjennomgang av status for strategien og sett i lys av digitaliseringsutviklingen, ble det besluttet å utarbeide en handlingsplan med særlig fokus på mål 2: skolens bruk av teknologi. Målet var at handlingsplanen skulle foreligge før sommeren, men på grunn av Covid-19 krisen måtte arbeidet med handlingsplanen nedprioriteres. Før krisen hadde KD utarbeidet en rekke problembeskrivelser basert på dialog med KS, utvalgte kommuner, ed-technæringen og andre interessenter. Vi ser at flere av disse problembeskrivelsene har blitt enda tydeligere under koronakrisen og har nå gjenopptatt arbeidet med planen i tett samarbeid med blant andre KS.

På kort sikt har vi som mål å utarbeide noen spissede, konkrete tiltak i en forenklet handlingsplan innenfor områder hvor vi ser behovet er stort: 1) Kunnskapsgrunnlag om digitalisering i skolen 2) personvern og informasjonssikkerhet 3) økosystem for digitale læremidler og innkjøpsprosesser 4) kompetanse i bruk av teknologi hos lærere og skoleeiere. I parallell ønsker vi å jobbe med en ny strategi mot 2021.

Landbruks og matdepartementet

Digitalisering av landbrukssektoren

De aller fleste ordningene kommunene forvalter er digitalisert, dvs. at kommune har digitale verktøy og fagsystem for å behandle og vedta saker, og produsentene og bonden tilbyr digitale selvbetjeningsløsninger for å søke om tilskudd, erstatninger eller liknende.

Landbruksdirektoratet utvikler, forvalter og drifter digitale verktøy for både kommunene og bonden, skogeier og reieneier. Det er over 1000 registrerte brukere av sektorens digitale løsninger i kommunene. I flere av digitaliseringsprosjektene kan Landbruksdirektoratet vise til samfunnsøkonomiske gevinster og et gevinstpotensial som for eksempel lavere tidsbruk, bedre kvalitet, færre henvendelser hos kommunene, etter innføring av nye digitale verktøy. Det er imidlertid opp til kommunene å ta ut gevinstene, da det er kommunene som er gevinsteiern. I konseptutredningen for digitalisering av egenerklæringskjema etter konsesjonsloven, er eksempelvis samlet tidsbesparelse i kommunene ved full digitalisering anslått til 46 årsverk. Dette er den ordningen som har desidert størst gevinstpotensial.

Landbruksdirektoratet har god erfaring med å involvere KS i utvikling av digitale løsninger for kommunen, og var bla. den første statlige virksomheten som tok i bruk KS svarUt, for å sende vedtaksdokumentasjon til kommunes sak/arkiv-systemer. Erfaringen er imidlertid at kontakten blir noe sporadisk og fra prosjekt til prosjekt, og at det er avhengig av initiativ fra direktoratet. Direktoratet er ikke kjent med at det er en overordnet koordinering og / eller styring fra kommunesektoren i denne sammenheng, noe som kunne vært hensiktsmessig.

Agros og digitalisering av tilskuddsordninger i landbruket, digitalisering av egenerklæringskjema etter konsesjonsloven, digitalisering av skogforvaltningen, digitalisering av erstatningsordningene og vurdering av om forvaltning av landbrukseiendommer skal overføres til kartverket og matrikkelener pågående og planlagte digitaliseringsprosjekter som vil treffe kommunene og de ansatte i kommunene i vesentlig grad. For å sikre at det blir utviklet gode og brukerrettede digitale løsninger som gir nytteeffekt, er det derfor avgjørende at brukerne (kommunene) er med i utviklingen.

Nærings- og fiskeridepartementet

Næringslivet er spredd rundt i hele Norge. Næringslivet er avhengig av lik og god service fra den enkelte kommune. Slik som status for digitalisering i kommunene er i dag, med få fellestjenester og varierende status for digitalisering, er situasjonen at næringslivet får ulik service fra kommunesektoren. Dette er uheldig, og har ført til at Norge får lav karakter på digitaliseringsgrad i flere internasjonale undersøkelser. NFD er opptatt av hurtig og felles digitalisering av kommunene, og NFD deltar gjerne i en prosess for en rask bedring av situasjonen.